

THE NATIONAL BORDER PROTECTION AGAINST MODERN THREATS TO SECURITY OF THE STATE

SYSTEM OCHRONY GRANICY PAŃSTWOWEJ WOBEC WSPÓŁCZESNYCH ZAGROŻEŃ BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

ABSTRACT

National security is closely related to the proper functioning and development of the state and the society in which they reside. National security is closely related to the proper functioning and development of the state and society which resides there. The task of the national security system is taking the challenges and risks prevention in the area of security. Prevention and countering of threats is carried out inter alia through activities that are implemented within the system of state border protection. The task of the state border protection system is to ensure the inviolability and borders security. Implementation of tasks in this area was entrusted to bodies and institutions which are specialized units. These include: The Border Guard and the Armed Forces of the Republic of Poland, as well as the Customs Service and the Bureau for the Foreigners. Comprehensive protection of the state border is a multi-faceted and requires cooperation both with institutions which are jointly responsible for the protection of the state border, as well as with other entities of the national security system.

STRESZCZENIE

Bezpieczeństwo narodowe jest ściśle związane z niezakłóconym funkcjonowaniem i rozwojem państwa oraz zamieszkującego je społeczeństwa. Podejmowanie wyzwań i przeciwdziałanie zagrożeniom w obszarze bezpieczeństwa jest zadaniem systemu bezpieczeństwa narodowego. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagroże-

niom odbywa się między innymi poprzez działania realizowane w ramach systemu ochrony granicy państwowej, którego zadaniem jest zapewnienie nienaruszalności i bezpieczeństwa granic. Realizacja zadań w tym zakresie została powierzona organom i instytucjom mającym charakter wyspecjalizowanych jednostek, takich jak: Straż Graniczna oraz Siły Zbrojne RP, a także Służba Celna oraz Urząd do spraw Cudzoziemców. Kompleksowa ochrona granicy państwowej ma charakter wieloaspektowy i wymaga współdziałania zarówno z instytucjami współodpowiedzialnymi za ochronę granicy państwowej, jak i z innymi podmiotami systemu bezpieczeństwa narodowego.

KEYWORDS: *national security, protection of the state border, illegal migration, border traffic control, Polish Border Guard*

SŁOWA KLUCZOWE: *bezpieczeństwo narodowe, ochrona granicy państwowej, nielegalna migracja, kontrola ruchu granicznego, Straż Graniczna*

WPROWADZENIE

Bezpieczeństwo jest naczelną potrzebą człowieka, grup społecznych i narodu. Bezpieczeństwo narodowe to najważniejsza wartość i priorytetowy cel działalności państwa. Jego współczesne postrzeganie nabrało zupełnie nowego charakteru. Pojawiają się i coraz większego znaczenia nabierają nowe zagrożenia, które mogą powodować poważne skutki dla bezpieczeństwa zarówno w skali regionalnej, jak i globalnej. Ich dynamika i zmienny charakter implikują konieczność adaptacji bądź modyfikacji przyjętych rozwiązań w poszczególnych obszarach bezpieczeństwa państwa, w tym także rozwiązań dotyczących ochrony granicy państwowej. W artykule ukazano proces reorganizacji systemu ochrony granicy państwowej w odpowiedzi na zmiany zachodzące w obszarze bezpieczeństwa.

PRZEZNACZENIE SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

Bezpieczeństwo narodowe jest ściśle związane z niezakłóconym funkcjonowaniem i rozwojem państwa oraz zamieszkującego je społeczeństwa. Podejmowanie wyzwań i przeciwdziałanie zagrożeniom w obszarze bezpieczeństwa jest zadaniem systemu bezpieczeństwa narodowego. Jego przeznaczenie wywodzi się od wartości, potrzeb, celów i interesów narodowych

(Kitler, 2011, s. 314). Powyższe kategorie zostały szczegółowo sprecyzowane w najistotniejszych, z punktu widzenia bezpieczeństwa, aktach prawnych i dokumentach strategicznych.

W art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. określone zostały interesy narodowe, do których należą: niepodległość i nie-naruszalność terytorium RP, wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, dziedzictwo narodowe oraz ochrona środowiska. W myśl *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* z 2014 r. (BBN, 2014) „Rzeczpospolita Polska zapewnia bezpieczeństwo państwa i obywateli poprzez stwarzanie warunków do realizacji interesów narodowych i osiągnięcia celów strategicznych”. Z interesów narodowych, określonych w Konstytucji RP, wynikają interesy narodowe w dziedzinie bezpieczeństwa, do których w pierwszej kolejności należą: dysponowanie skutecznym narodowym potencjałem bezpieczeństwa zapewniającym gotowość i zdolność do zapobiegania zagrożeniom, w tym odstraszania, obrony i ochrony przed nimi oraz likwidowania ich następstw; silna pozycja międzynarodowa Polski i członkostwo w wiarygodnych systemach bezpieczeństwa międzynarodowego; ochrona indywidualna i zbiorowa obywateli przed zagrożeniami dla ich życia i zdrowia oraz przed naruszeniem, utratą lub degradacją istotnych dla nich dóbr (BBN, 2014).

Z interesami narodowymi w dziedzinie bezpieczeństwa są kompatybilne, wskazane w *Strategii*, cele strategiczne w dziedzinie bezpieczeństwa, takie jak: utrzymywanie i demonstrowanie gotowości zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego do wykorzystywania szans, podejmowania wyzwań, redukcji ryzyka i przeciwdziałania zagrożeniom; doskonalenie zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego; rozwój potencjału obronnego i ochronnego adekwatnego do potrzeb i możliwości państwa (BBN, 2014). *Strategia* opisuje także przywołany system bezpieczeństwa narodowego. Należy go rozumieć jako skoordynowany wewnętrznie zbiór wydzielanych przez państwo sił, środków i zasobów przeznaczonych do realizacji zadań w głównych dziedzinach bezpieczeństwa, do których można zaliczyć (Sobolewski, 2012, s. 17):

- obronność – bezpieczeństwo militarne, obrona narodowa;
- ochronę – bezpieczeństwo cywilne, niemilitarne; ochrona ludności, zasobów, infrastruktury i struktur państwa;

- bezpieczeństwo społeczno-gospodarcze – w tym ekonomiczno-kulturowe wsparcie bezpieczeństwa.

Elementy systemu bezpieczeństwa narodowego przedstawia rysunek 1:

Rys. 1.
System bezpieczeństwa narodowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie: G. Sobolewski, Zarządzanie kryzysowe w systemie bezpieczeństwa narodowego. W: G. Sobolewski, D. Majchrzak (red.), Wybrane zagadnienia zarządzania kryzysowego, s. 17–19

Kluczowym elementem systemu bezpieczeństwa narodowego jest podsystem kierowania tworzony przez organy władzy publicznej i kierowników jednostek organizacyjnych, wykonujących zadania związane z bezpieczeństwem narodowym. W dyspozycji organów kierowniczych pozostają siły i środki przewidziane do realizacji zadań w obszarze bezpieczeństwa narodowego, stanowiące podsystemy wykonawcze. Dzielą się one na podsystemy: operacyjne (obronny i ochronne) oraz wsparcia (społeczne i gospodarcze). Podsystemy operacyjne przeznaczone są do wykorzystywania szans, podejmowania wyzwań, redukcji ryzyka i przeciwdziałania zagrożeniom o charakterze polityczno-militarnym i pozamilitarnym, natomiast podsystemy społeczne i gospodarcze zasilają je odpowiednimi zdolnościami i zasobami (BBN, 2014).

SYSTEM OCHRONY GRANICY PAŃSTWOWEJ

Obecnie wyzwania dla bezpieczeństwa narodowego jest bardzo wiele, zarówno tych wynikających z uwarunkowań krajowych, jak i ze środowiska bezpieczeństwa w wymiarze regionalnym i międzynarodowym. Współczesne bezpieczeństwo wewnętrzne i bezpieczeństwo zewnętrzne są ściśle ze sobą powiązane, zatem działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego muszą mieć charakter interdyscyplinarny (Wawrzusiszyn, 2016, s. 219).

W celu zapewnienia bezpieczeństwa narodowego niezbędne staje się zidentyfikowanie współczesnych zagrożeń. Wiedza o nich staje się podstawowym warunkiem do wszczęcia działań zapobiegawczych i przygotowawczych. Z punktu widzenia rozpatrywanej problematyki niniejszego opracowania do najważniejszych zagrożeń należy zaliczyć:

- nielegalną migrację,
- zagrożenie terrorystyczne,
- działalność międzynarodowych grup przestępczych.

Podsystemy wykonawcze systemu bezpieczeństwa narodowego wypełnione są podmiotami, które poprzez realizację swoich ustawowych zadań dążą do osiągnięcia konkretnego celu, jakim jest zapobieganie wskazanym zagrożeniom. Cel ten jest celem pośrednim w stosunku do wspólnego dla wszystkich elementów systemu bezpieczeństwa narodowego celu nadrzędnego, jakim jest zapewnienie szeroko pojętego bezpieczeństwa. Zapobieganie i przeciwdziałanie powyższym zagrożeniom odbywa się między innymi poprzez działania realizowane w ramach systemu ochrony granicy państwowej, którego zadaniem jest zapewnienie nienaruszalności i bezpieczeństwa granic. System ochrony granicy państwowej należy do jednego z wielu podsystemów wykonawczych składających się na system bezpieczeństwa narodowego.

Współcześnie ochrona granicy państwowej opiera się na określonej strategii działań, mającej o wiele szerszy charakter niż fizyczna ochrona granicy (Mróz, 2016, s. 114). Zadanie to ma charakter wielopłaszczyznowy, polegający na podejmowaniu przez wyznaczone organy szeregu czynności ochronnych, takich jak: ochrona terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed nielegalnym przepływem towarów i osób oraz wprowadzaniem substancji i materiałów niebezpiecznych; zwalczanie przestępczości transgranicznej oraz przestępczości

z udziałem cudzoziemców; ochrona obszaru celnego Unii Europejskiej; utrzymywanie przejść granicznych; regulacja i ochrona polskiej przestrzeni powietrznej.

Realizacja powyższych zadań została powierzona organom i instytucjom mającym charakter grup dyspozycyjnych i wyspecjalizowanych jednostek, którymi są: Straż Graniczna oraz Siły Zbrojne RP, a także Służba Celna oraz Urząd do spraw Cudzoziemców. Każdy z tych podmiotów działa na co dzień w zakresie swoich właściwości, realizując swoje ustawowe zadania w wybranym obszarze bezpieczeństwa państwa, które składają się na system ochrony granicy państwowej.

Podmiotem, który pełni pierwszoplanową funkcję w systemie ochrony granicy państwowej, jest Straż Graniczna. Poza ochroną granicy państwowej na lądzie i morzu priorytetową działalność formacji stanowią kontrola ruchu granicznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie nielegalnej migracji. Formacja, poza wskazanymi zadaniami, wykonuje również szereg innych czynności ochronnych, realizowanych w ramach systemu ochrony granicy państwowej. W dalszej kolejności ustawowe zadania (tekst jedn.: Dz.U. z 2011 r. nr 116, poz. 675 ze zm.), wykonywane przez Straż Graniczną, dotyczą:

- wydawania zezwoleń na przekraczanie granicy państwowej, w tym wiz;
- rozpoznawania przestępstw i wykroczeń, zapobiegania im i ich wykrywania oraz ścigania ich sprawców w zakresie właściwości Straży Granicznej;
- zapewnienia bezpieczeństwa w komunikacji międzynarodowej i porządku publicznego w zasięgu terytorialnym przejścia granicznego, a w zakresie właściwości Straży Granicznej – także w strefie nadgranicznej;
- osadzania i utrzymywania znaków granicznych na lądzie oraz sporządzania, aktualizacji i przechowywania granicznej dokumentacji geodezyjnej i kartograficznej oraz ochrony nienaruszalności znaków i urządzeń służących do ochrony granicy państwowej;
- gromadzenia i przetwarzania informacji z zakresu ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego, zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji oraz udostępniania ich właściwym organom państwowym;
- nadzoru nad eksploatacją polskich obszarów morskich oraz przestrzeganiem przez statki przepisów obowiązujących na tych obszarach;
- ochrony granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej przez prowadzenie obserwacji statków powietrznych i obiektów latających, przelatujących przez granicę państwową na małych wysoko-

ściach, oraz informowania o tych przelotach właściwych jednostek Sił Powietrznych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;

- zapobiegania transportowaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów, przez granicę państwową odpadów, szkodliwych substancji chemicznych oraz materiałów jądrowych i promieniotwórczych, a także zanieczyszczaniu wód granicznych;
- zapobiegania przemieszczaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów, przez granicę państwową środków odurzających i substancji psychotropowych oraz broni, amunicji i materiałów wybuchowych;
- przeprowadzania kontroli legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców, powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom;
- wykonywania zadań określonych w innych ustawach.

Istotną funkcję w systemie ochrony granicy państwowej pełni także Służba Celna, która chroni interes ekonomiczny zarówno Polski, jak i Unii Europejskiej, poprzez realizację polityki celnej w części dotyczącej przywozu i wywozu towarów oraz wykonywanie innych zadań, a w szczególności (ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej, tekst jedn.: Dz.U. z 2015 r. poz. 990):

- wykonywanie czynności związanych z nadawaniem towarom przeznaczenia celnego;
- rozpoznawanie, wykrywanie przestępstw i wykroczeń, zapobieganie im i zwalczanie tych związanych z naruszeniem przepisów dotyczących wprowadzania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyprowadzania z jej terytorium towarów objętych ograniczeniami lub zakazami obrotu ze względu na bezpieczeństwo i porządek publiczny lub bezpieczeństwo międzynarodowe, w szczególności takich jak odpady, substancje chemiczne i ich mieszaniny, materiały jądrowe i promieniotwórcze, środki odurzające i substancje psychotropowe, broń, amunicja, materiały wybuchowe oraz towary i technologie o znaczeniu strategicznym;
- rozpoznawanie, wykrywanie przestępstw skarbowych i wykroczeń skarbowych, zapobieganie im i ich zwalczanie oraz ściganie ich sprawców.

Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej zmieniły się kompetencje Służby Celnej. Z jednej strony bezcłowy przepływ towarów w ramach krajów unijnych, a z drugiej strony zwiększenie zadań na wschodniej granicy Polski, jako zewnętrznej granicy Unii Europejskiej, implikowały zmiany w uprawnieniach oraz strukturze organizacyjnej Służby Celnej.

Podobny mechanizm objął Straż Graniczną, gdzie wraz ze zmieniającym się środowiskiem bezpieczeństwa nastąpił proces reorganizacji Straży Granicznej, który doprowadził na przestrzeni ostatnich lat do zmian organizacyjnych i kompetencyjnych formacji.

Szereg uprawnień przyznanych Straży Granicznej ustawą o cudzoziemcach (Dz.U. z 2013 r. poz. 1650 oraz z 2014 r. poz. 463 i 1004) sprawił, że stała się ona wiodącą służbą w obszarze zapobiegania i zwalczania nielegalnej migracji. Ustawa określa szczegółowe zadania i uprawnienia Straży Granicznej wobec cudzoziemców przebywających na terytorium RP. Są to przede wszystkim: uczestniczenie w postępowaniach administracyjnych wobec cudzoziemców w zakresie unieważniania wiz, powrotów oraz legalizacji pobytów; organizowanie oraz prowadzenie rozpoznania środowisk cudzoziemców i zjawisk migracyjnych w celu wykrywania naruszeń przepisów, związanych z nielegalnym pobytom oraz nielegalnym zatrudnianiem cudzoziemców, zapobiegania im i ich zwalczania; sprawowanie wobec cudzoziemców funkcji kontrolnych w zakresie legalności pobytu, wykonywania pracy oraz prowadzenia działalności gospodarczej; wnioskowanie do wojewody i nakładanie sankcji administracyjnych i karnych na cudzoziemców w związku z nielegalnym pobytom i (lub) wykonywaniem pracy, a także prowadzeniem działalności gospodarczej; realizowanie czynności mających na celu wykonywanie decyzji nakazującej cudzoziemcowi wyjazd z terytorium RP; prowadzenie strzeżonych ośrodków i aresztów dla cudzoziemców; realizacja czynności w zakresie przyjmowania i przekazywania osób na bazie współpracy z organami innych państw na podstawie umów o readmisji, jak też rozporządzenia Rady i Parlamentu Europejskiego tzw. Dublin III; uczestniczenie w czynnościach związanych z ubieganiem się cudzoziemców o ochronę w Polsce.

Działania w zakresie migracji wykonuje także, współpracujący ze Strażą Graniczną, Urząd do spraw Cudzoziemców, który jest instytucją wiodącą i koordynującą wszelkie działania związane z przyjęciem na terytorium Polski cudzoziemców oraz podejmowaniem decyzji o udzieleniu im ochro-

ny międzynarodowej lub odmowie przyznania statusu uchodźcy. Urząd do spraw Cudzoziemców jest urzędem administracji rządowej, przy pomocy którego swoje zadania wykonuje Szef Urzędu do spraw Cudzoziemców, będący centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach (ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, Dz.U. z 2013 r. poz. 1650 z późn. zm.): wjazdu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przejazdu przez to terytorium, pobytu na nim i wyjazdu z niego; nadawania statusu uchodźcy; udzielania ochrony uzupełniającej; udzielania zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany; udzielania cudzoziemcom azylu; udzielania ochrony czasowej.

Odrębną specyfiką charakteryzuje się ochrona granicy państwowej na morzu. Kluczowe zadania w tym zakresie pełni Morski Oddział Straży Granicznej. Odbywa się to przez realizację ustawowych zadań m.in.: nadzoru nad eksploatacją polskich obszarów morskich oraz przestrzeganiem przez statki przepisów obowiązujących na tych obszarach. Morski Oddział Straży Granicznej współdziała także z Marynarką Wojenną w zakresie ochrony granicy państwowej na morzu. Współdziałanie polega na utrzymywaniu stałej łączności i przekazywaniu przez jednostki współdziałające informacji dotyczących (tekst jedn.: Dz.U. z 2011 r. nr 116, poz. 675 ze zm.): ujawnionych przestępstw skierowanych przeciwko nienaruszalności granicy państwowej; wykrycia jednostek pływających zagrażających pokojowi, porządkowi publicznemu lub bezpieczeństwu Rzeczypospolitej Polskiej; wykrycia obcych okrętów wojennych i samolotów wojskowych na polskich obszarach morskich; wykrycia w zasięgu obserwacji technicznej i wzrokowej nierozpoznanych obiektów nawodnych oraz statków powietrznych; zaobserwowanych awarii jednostek pływających i statków powietrznych oraz sygnałów wzywania pomocy; zaobserwowanych zanieczyszczeń powierzchni na polskich obszarach morskich lub w rejonach zagrażających tym obszarom; eksploatacji polskich obszarów morskich oraz naruszenia przez statki przepisów tych obszarów; planowanych ćwiczeń na morzu.

Priorytetową funkcję w ochronie granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej pełnią Siły Zbrojne RP. Zadania w tym zakresie wykonuje Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych przy pomocy organu dowodzenia obroną powietrzną, którym jest Centrum Operacji Powietrznych

– Dowództwo Komponentu Powietrznego (Dz.U. z 2011 r. nr 254, poz. 1522 z późn. zm.). Ciągłość działania systemu obrony powietrznej zapewniona jest poprzez pełnienie całodobowych dyżurów bojowych przez dyżurne siły i środki, które muszą posiadać zdolność do przeciwdziałania statkom powietrznym naruszającym granicę państwową lub przepisy wykonywania lotów w przestrzeni powietrznej RP. Dodatkowo ochrona granicy państwowej w przestrzeni powietrznej odbywa się poprzez: prowadzenie ciągłego rozpoznania radiolokacyjnego przestrzeni powietrznej RP i podejść do jej granic; opracowywanie i dystrybucję obrazu sytuacji powietrznej; identyfikację obiektów powietrznych; alarmowanie i powiadamianie o zagrożeniach z powietrza, a także udzielanie pomocy załogom statków powietrznych będących w niebezpieczeństwie oraz prowadzenie akcji poszukiwawczo-ratowniczych (Żakowski, 2015).

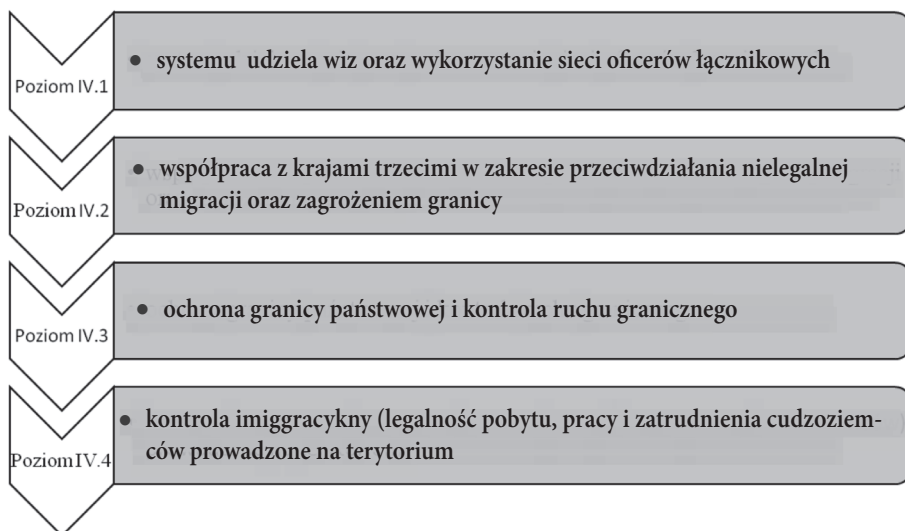
SYSTEM ZARZĄDZANIA GRANICĄ ZEWNĘTRZNĄ UNII EUROPEJSKIEJ

Po przystąpieniu przez Polskę do Strefy Schengen główny ciężar odpowiedzialności w zakresie kontroli granicznej oraz ochrony granicy państwowej spoczywa na wschodnim odcinku granicy państwowej, będącym jednocześnie zewnętrzną granicą strefy. Ochrona granic zewnętrznych nakłada na Polskę odpowiedzialność za zabezpieczenie jednego z najdłuższych odcinków wspólnej lądowej granicy zewnętrznej. Działania podejmowane w tym zakresie zostały dostosowane do czteropoziomowego systemu zarządzania granicami zewnętrznymi Unii Europejskiej i realizowane są przede wszystkim przez Straż Graniczną. Przyjęty system zarządzania granicą zewnętrzną wyodrębnia cztery komplementarne poziomy działania (rys. 2):

- system udzielania wiz – w ramach systemu informacji wizowej Straż Graniczna współpracuje z polskimi służbami konsularnymi Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie konsultowania wniosków wizowych. Uczestniczy także w pracach sieci oficerów łącznikowych do spraw migracji;
- współpraca z krajami trzecimi, zwłaszcza sąsiednimi, w zakresie przeciwdziałania nielegalnej migracji oraz zagrożeniom granicy – Straż Graniczna współpracuje i współdziała ze służbami granicznymi, policyjnymi i imigracyjnymi krajów sąsiadujących z Polską, niebędących państwami członkowskimi Unii Europejskiej;

- ochrona granicy państwowej i kontrola ruchu granicznego wykonywane przez służby graniczno-immigracyjne, celne i inne – wzmocnieniem skuteczności działań realizowanych na granicy zewnętrznej (ochrony granicy i odpraw granicznych), zgodnie z przyjętą strategią działania, są jednostki organizacyjne Straży Granicznej oddalone od granicy, prowadzące działania uzupełniające poza strefą nadgraniczną (tzw. działania kompensacyjne);
- kontrole imigracyjne (legalność pobytu, pracy i zatrudnienia cudzoziemców) prowadzone na terytorium państwa członkowskiego przez służby graniczno-immigracyjne lub/i inne uprawnione do tego służby i instytucje – Straż Graniczna zadania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej realizuje we współdziałaniu z innymi służbami bezpieczeństwa publicznego i bezpieczeństwa państwa oraz instytucjami wchodzącymi w skład polskiego systemu imigracyjnego (Krajowy Punkt Kontaktowy Europejskiej Sieci Migracyjnej w Polsce, 2011).

Rys. 2.
System zarządzania granicą zewnętrzną Unii Europejskiej

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Praktyczne aspekty zmniejszania skali nielegalnej migracji w Polsce. Raport krajowy za lata 2004–2010*, Krajowy Punkt Kontaktowy Europejskiej Sieci Migracyjnej w Polsce, <https://emn.gov.pl/esm/publikacje/nasze-publicacje/praktyczne-aspekty-zmni/13161,Raport-krajowy.html>, dostęp: 4.06.2016.

PODSUMOWANIE

Potencjał w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego przejawia się między innymi poprzez sprawnie działające narzędzia do zapobiegania i przeciwdziałania zagrożeniom. Bez wątplenia takim narzędziem są wyspecjalizowane służby działające w ramach systemu ochrony granicy państwowej. Ze względu na posiadane uprawnienia, sposób działania, strukturę organizacyjną i profesjonalizm są w stanie sprostać zmiennemu środowisku bezpieczeństwa, w którym pojawiają się nowe zagrożenia.

Przedstawiona charakterystyka elementów tworzących system ochrony granicy państwowej zdaje się potwierdzać, iż ochrona granicy państwowej to zadanie o charakterze wielopłaszczyznowym. Kompleksowa ochrona granicy państwowej ma charakter wieloaspektowy i poza przybliżonymi, wybiórczo i w znacznym skrócie, działaniami kontrolno-migracyjnymi, ochronnymi (na lądzie, morzu i w przestrzeni powietrznej) oraz celnymi, obejmuje też szereg innych działań. Dotyczą one chociażby wielu czynności ochronnych, takich jak: ochrona terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed nielegalnym przepływem towarów i osób oraz wprowadzaniem substancji i materiałów niebezpiecznych; zwalczanie przestępczości transgranicznej oraz przestępczości z udziałem cudzoziemców; ochrona obszaru celnego Unii Europejskiej; działania związane z kontrolą sanitarną czy radiacyjną. Kompleksowa ochrona granicy państwowej wymaga współdziałania zarówno w ramach systemu ochrony granicy państwowej, jak i z innymi podmiotami, funkcjonującymi w ramach innych podsystemów wykonawczych systemu bezpieczeństwa narodowego.

Literatura

- Kitler, W. (2011). *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie, uwarunkowania, system*, Warszawa: Akademia Obrony Narodowej. ISBN 9788375231595.
- Mróz, B. (2016). *Ochrona granicy państwowej – wymiar instytucjonalno-prawny*. W: B. Wiśniewski, A. Osierda, A. Babiński (red.), *Administracja bezpieczeństwa. Wybrane problemy: tom I*, Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała, s. 113–122.
- Sobolewski, G. (2012). *Zarządzanie kryzysowe w systemie bezpieczeństwa narodowego*. W: G. Sobolewski, D. Majchrzak (red.), *Wybrane zagadnienia zarządzania kryzysowego*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa, s. 11–29. ISBN 9788375232110.

Wawrzusiszyn, A. (2016). *Bezpieczeństwo wewnętrzne Polski wobec zagrożeń międzynarodowych*, „Journal of Modern Science” tom 1/28/2016, s. 217–232. ISSN 1734-2031.

Akty prawne i dokumenty normatywne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (1997).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie określenia organu dowodzenia obroną powietrzną oraz trybu postępowania przy stosowaniu środków obrony powietrznej w stosunku do obcych statków powietrznych nie stosujących się do wezwań państwowego organu zarządzania ruchem lotniczym (Dz.U. z 2011 r. nr 254, poz. 1522 z późn. zm.).

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej (2014), BBN, Warszawa.

Ustawa o Straży Granicznej z dnia 12 października 1990 r. (tekst jedn.: Dz.U. z 2011 r. nr 116, poz. 675 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (tekst jedn.: Dz.U. z 2015 r. poz. 930 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (tekst jedn.: Dz.U. z 2015 r. poz. 990).

Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2013 r. poz. 1650 z późn. zm.).

Źródła internetowe

<https://emn.gov.pl/esm/publikacje/nasze-publicacje/praktyczne-aspekty-zmni/13161,Raport-krajowy.html>, dostęp: 4.06.2016.

Praktyczne aspekty zmniejszania skali nielegalnej migracji w Polsce. Raport krajowy za lata 2004–2010, Krajowy Punkt Kontaktowy Europejskiej Sieci Migracyjnej w Polsce.

Żakowski, S., *Ochrona i obrona granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej – rozwiązania systemowe*, <https://www.infolotnicze.pl/2015/03/30/ochrona-i-obrona-granicy-panstwowej-w-przestrzeni-powietrznej-rzeczypospolitej-polskiej-rozwiazania-systemowe/>, dostęp: 4.06.2016.

